

Lõimumise töörühma ettepanekud 06.09.2023

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	Ministeeriumi seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
1.	Rändekriisis riigipoolne kiirem ja operatiivsem tugi KOVidele - taastades pearaha alusel KOVide toetamise sarnaselt nagu see toimis 2016. aastast Euroopa rändekriisi lahendamisel (ümberasustamine ja ümberpaigutamise skeem). Juhul kui pearaha rahv.kaitse saaja kohta oleks 1 500 eurot, siis tänavuse aasta näitel oleks riigile kogukulu 91 mln €, mis tuleneb kokku praegusest 2022. aasta 61 100 rahvusvahelise kaitse saajast, kes on Eestisse tulnud (seisuga 30.01.2023 on oma elukoha registreerinud 30 553 inimest). Tavapärasel aastatel on Eestis rahvusvahelise kaitse saajaid suurusjärgus maksimaalselt 100 inimest. Ettepanek on, et pearaha oleks kehtestatud ühekordse maksena nt 1 500 € rahvusvahelise kaitse saaja kohta ja KOVile ilma aruandluskohustusest. Senine riigipoolne KOVide toetamise süsteem massilise rändekriisi näitel on olnud halduskulukas ja bürokraatlik. Samal ajal, kui põgenike esmane majutus, toitlustus, meditsiinile abi, tõlketeenus kuni KOVi püsivasse elukohta elama asumisel on riigi ülesanne, on sellele järgnevad tegevused ja inimeste toetamine lõimumisel, sh kohanemisel KOV vastutus – ei ole otstarbekas loendada inimeste nõustamiste arvu, perekondade arvu, elukohtade aadresse, erinevat abi saanud isikute arvu (toiduabi, esmatarbed jms), nii nagu on tulnud viimased 8 kuud teha, vaid on vajalik pigem kehtestada kulude hüvitamine KOVidele põgenike pearaha alusel. Riigipoolne kiire abi rändekriisis on oluline, kuna riigipoolsed teenused on eelduseks, et ka KOV saaks omapoolset abi kriisis kiirelt ja kvaliteetselt pakkuda – oluline on vajalikud meetmed jõustada nii kiiresti kui võimalik kuna praegu Ukraina sõja vaates seisame silmitsi teise sõjapõgenike sisserände lainega, mis võib kujuneda samasse suurusjärku kui 2022 kevadel. Oluline on, et riiklikul tasandil KOVile üle antavate ülesannete puhul peab olema eelnevalt riigi poolt kvaliteetne baas ülesannete täitmiseks (STARis üüritoetus, tõlketeenus) ning ei ole mõeldav olukorra kordumine, kus peale	ELVL- ettepaneku kohaselt tuleks uue rahvusvahelise kaitse saajate pearaha süsteemi täiendada Selle väljatöötamiseks tuleb välja töötada toetusskeemi visioon ja rakendusmehhanismid, mis peaksid tuginema eelneale analüüsile. Täiendavad vahendid RES planeerimisprotsessi pearahasüsteemi rahastamiseks saab planeerida täpsema toetusskeemi väljatöötamise järgselt. Lähiaastaate riigieelarve suureks väljakutseks on jõuda kooskõlla Euroopa eelarvereeglitega – nominaalne defitsiit peab olema väiksem kui 3% SKPst, ka kriiside ajal ning struktuurne eelarvepositsioon peab paranema 0,5% võrra SKPst aastas. Selle kõige juures tuleb arvesse võtta ka 2024. aasta riigi eelarvestrateegias toodud põhimõtteid, mille raames riik planeerib järgneviks neljaks aastaks läbi nulleelarve koostamise suuremaid kokkuhoiu- ja ümberkorralduskohti, mis seab ka erinevate ministeeriumite puhul lähiaastatel piiri uute algatustega väljatulekuks. Lisaks on EL tasandil on planeeritud rändepaketi osana vastuvõtutingimuste direktiivi muudatused, millega kaasneb ka välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) avamine ning harmoneerimine direktiiviga. Antud harmoneerimise protsessi juhib Siseministeerium. Eelduslikult võetakse reformi eelnõude pakett vastu 2024 kevadel. Jõustumine jääb eelduslikult 2026-2027. aastasse. Kui koostatud meede leiab heakskiidu, siis võib kaaluda ettepanekuid muudatuste sisseviimiseks	Võtta kaalumisele täiendava analüüsi läbiviimine, mis oleks aluseks kontseptsiooni loomisele rahvusvahelise kaitse saajatele paindliku pearahasüsteemi loomiseks, mis täiendaks olemasolevate Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendite kasutamist lõimumispoliitika planeerimisel. Täiendavate eelarveliste vahendite maht planeerida täpsema toetusskeemi rakendamise väljatöötamise järgselt.

	lepingu sõlmimist ühepoolselt ja ilma teavitamata muudetakse lepingu tingimusi. Pearaha süsteem vähendaks tänase hägusa rahastamise/toetamise kõrval KOVide administratiivset ja halduskoormust arvestuse pidamisel ning erinevate aruandluste esitamise ja kalkulatsioonide tegemisel, ning annaks võimaluse KOVidel operatiivselt arendada ja lahendada erinevaid vajaminevaid ressursse ja teenuseid rahvusvahelise kaitse saajatele. Tallinna linnal on täna olemas rändekriisiga toimetulemiseks koolitatud valdkonna spetsialistid, kes kaitset saanud inimeste igakülgse nõustamise asemel peavad suures osas oma tööajast tegema selle kõrvalt aja ja ressursimahukat administratiivset tööd, et riigile anda statistikat ja aruandlust tekkinud kulude ja vajaduste kohta. Samas, kui see aruandlus kõigele lisaks ei saa olla ka täielik, seega pearaha lahendaks probleemi kõigi jaoks sh vähendaks ka keskvalitsuse enda halduskoormust olulisel määral. *2016. aastal oli pearaha sätestatud põgeniku kohta, mitte pere peale ja olenemata vanusest ning summa oli 3 000 € ühekordse maksena. KOVidel oli õigus neid vahendeid kasutada kõikvõimalike kohanemist toetavateks tegevusteks ja ei olnud mõeldud konkreetsele põgenikule väljamaksmiseks.	Eesti õigusruumi. Samas on jätkuvalt oluline, et oleks koostatud ELVL ja riigipoolne visioon koos kriteeriumitega ning analüüs, sh võimalik kulumudel, pearaha süsteemi ja meetme rakendamiseks rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtuks KOV tasandil. VRKS-i alusel esitatud 6139 rahvusvahelise kaitse (täiendav kaitse) taotlust alates 24.02.2022-01.09.2023. Rahvusvaheliste kaitse saajatele pearaha süsteemi kehtestamisel on vaja ettepaneku kohaliselt Riigieelarvesse täiendavalt lisada seisuga 01.09.2023 ca 9,2 mln € (6139 RVK x 1500 €). Lisaks viibib riigis ajutise kaitse alusel seisuga 27.08.2023 kokku 35 660 isikut (2,6% rahvaarvust), registreeritud on 48 154 (3,5% rahvaarvust) ajutise kaitse taotlust. Lisades antud ettepaneku põhjal AJK-d on soovitava summa suuruseks 53 490 000 € (35 660 AJK x 1500 €). Kokku (RVK+AJK) moodustab soovitud summa 62 690 000 €. Riik pakub erinevaid toetusmeetmeid nimetatud sihtgruppidele Kultuuriministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Siseministeeriumi valitsemisalas ESF ja AMIF fondide ning RE vahendite toel.	
nr	Ministeeriumi ettepanekud ja selgitused	ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
2.			